

Aratea

Caludius Caesar Germanicus

Ab Iove principium magno deduxit Aratus,
 carminis at nobis, genitor, tu maximus auctor,
 te veneror, tibi sacra fero doctique laboris
 primitias. probat ipse deum rectorque satorque. 5
 quantum etenim possent anni certissima signa,
 qua sol ardentem cancrum rapidissimus ambit
 diversasque secat metas gelidi capricorni
 quave aries et libra aequant divortia lucis,
 si non tanta quies, te praeside, puppibus aequor
 cultorique daret terras, procul arma silerent? 10
 nunc vacat audacis in caelum tollere vultus
 sideraque et mundi varios cognoscere motus,
 navita quid caveat, quid scitus vitet arator,
 quando ratem ventis aut credat semina terris.
 haec ego dum Latiis conor praedicere Musis, 15
 pax tua tuque adsis nato numenque secundes!
 Cetera, quae toto fulgent vaga sidera mundo,
 indefessa trahit proprio cum pondere caelum.
 axis at immotus semper vestigia servat
 libratasque tenet terras et cardine firmo 20
 orbem agit. extremum geminus determinat axem,
 quem Grai dixere polon; pars mersa sub undas
 oceani, pars celsa sub horrifero aquilone.
 Axem Cretaeae dextra laevaue tuentur
 sive arctoe seu Romani cognominis ursae 25
 plaustrave, quae facies stellarum proxima vero:
 tres temone rotisque micant sublime quaternae.
 si melius dixisse feras, obversa refulgent
 ora feris; caput alterius super horrida terga
 alterius lucet; pronas rapit orbis in ipsos 30
 declivis umeros. veteri si gratia famae,
 Cresia vos tellus aluit, moderator Olympi
 donavit caelo; meritum custodia fecit,
 quod fidae comites prima incunabula magni
 foverunt Iovis, attonitae cum furta parentis 35
 aerea pulsantes mendaci cymbala dextra,
 vagitus pueri patrias ne tangeret auris,
 Dictaei texere adytis famuli Corybantes.
 hinc Iovis altrices Helice Cynosuraque fulgent.
 dat Grai Helice cursus maioribus astris, 40
 Phoenicas Cynosura regit. sed candida tota
 et liquido splendore Helice nitet; haut prius ulla,
 cum sol oceano fulgentia condidit ora,
 stella micat caelo, septem quam Cresia flammis.
 certior est Cynosura tamen sulcantibus aequor, 45
 quippe brevis totam fido se cardine vertit

Sidoniamque ratem numquam spectata fefellit.
 Has inter medias abrupti fluminis instar
 immanis serpens sinuosa volumina torquet
 hinc atque hinc superaue illas mirabile monstrum. 50
 cauda Helicen supra tendit, redit ad Cynosuran
 squamigero lapsu; qua desinit ultima cauda,
 hac caput est Helices; flexu comprehenditur alto
 serpentis Cynosura; ille explicat amplius orbes
 sublatusque retro maiorem respicit arcton. 55
 ardent ingentes oculi, cava tempora claris
 ornantur flammis, mento sedet unicus ignis.
 tempus dexterius qua signat stella draconis
 quaque sedet mentum, lucetque novissima cauda
 extremumque Helices sidus micat. hac radiatur 60
 serpentis declive caput, qua proxima signa
 occasus ortusque uno tanguntur ab orbe,
 oceani tumidis ignotae fluctibus arctoe,
 semper inocciduis servantem ignibus axem.
 Haud procul effigies inde est defecta labore. 65
 non illi nomen, non magni causa laboris,
 dextro namque genu nixus diversaue tendens
 bracchia, suppliciter passis ad numina palmis.
 serpentis capiti figit vestigia laeva.
 Tum fessi subter costas atque ardua terga 70
 clara Ariadnaeo sacratast igne corona,
 hunc illi Bacchus thalami memor addit honorem.
 terga nitent stellis, at qua se vertice tollit
 succiduis genibus lassum et miserabile sidus,
 hac ophiuchus erit longe caput ante notabis 75
 et vastos umeros, tum cetera membra sequuntur.
 illis languet honos, umeris manet integer ardor,
 luna etiam mensem cum pleno dividit orbe.
 lux tenuis manibus, per quas elabatur anguis,
 pressus utraque manu, medium cingens ophiuchum. 80
 scorprios ima pedum tangit, sed planta sinistra
 in tergo residet, vestigia dextera pendent.
 impar est manibus pondus, nam dextera parvam
 partem anguis retinet, per laevam attollitur omnis,
 quantumque ab laeva distantia certa notantur, 85
 erigitur tantum serpens atque ultima mento
 ste]lla sub aetheria lucet crinita corona.
 at qua se dorso sinuabit lubricus anguis
 insigni caelum perfundent lumine chelae.
 Ipsam Helicen sequitur senior baculoque minatur, 90
 sive ille arctophylax seu Bacchi ob munera caesus
 Icarus ereptam pensavit sidere vitam.
 non illi obscurum caput est, non tristia membra,
 sed proprio tamen una micat sub nomine flamma,
 arcturum dixere, sinus qua vincula nodant. 95

Virginis inde subest facies, cui plena sinistra
 fulget spica manu maturisque ardet aristis.
 quam te, diva, vocem? tangunt mortalia si te
 carmina nec surdam praebes venerantibus aurem,
 exosa heu mortale genus, medio mihi cursu   100
 stabunt quadrupedes et flexis laetus habenis
 teque tuumque canam terris venerabile numen.
 Aurea pacati regeres cum saecula mundi,
 Iustitia inviolata malis, placidissima virgo,
 sive illa Astraevi genus es, quem fama parentem   105
 tradidit astrorum, seu vera intercudit aevo
 ortus fama tui, mediis te laeta ferebas
 sublimis populis nec dedignata subire
 tecta hominum et puros sine crimine, diva, penatis
 iura dabas cultuque novo rude vulgus in omnem   110
 formabas vitae sinceris artibus usum.
 nondum vesanos rabies nudaverat ensis
 nec consanguineis fuerat discordia nota,
 ignotique maris cursus privataque tellus
 grata satis, neque per dubios avidissima ventos   115
 spes procul amotas fabricata nave petebat
 divitias, fructusque dabat placata colono
 sponte sua tellus nec parvi terminus agri
 praestabat dominis, sine eo tutissima, rura.
 At postquam argenti crevit deformior aetas   120
 rarius invisit maculatas fraudibus urbis
 seraque ab excelsis descendens montibus ore
 velato tristisque genas abscondita rica,
 nulliusque larem, nullos adit illa penatis.
 tantum cum trepidum vulgus coetusque notavit   125
 increpat "o patrum suboles oblita priorum,
 degeneres semper semperque habitura minores,
 quid me, cuius abit usus, per vota vocatis?
 quaerenda est sedes nobis nova, saecula vestra
 artibus indomitis tradam scelerique cruento";   130
 haec effata super montis abit alite cursu,
 attonitos linquens populos graviora paventis.
 Aerea sed postquam proles terris data nec iam
 semina virtutis vitiis demersa resistunt
 ferrique invento mens est laetata metallo   135
 polluit et taurus mensas assuetus aratro,
 deservit propere terras iustissima virgo
 et caelist sortita locum, qua proximus illi
 tardus in occasum sequitur sua plaustra Bootes.
 Virginis at placidae praestanti lumine signat   140
 stella umeros. Helicen ignis non clarior ambit,
 quique micat cauda quique armum fulget ad ipsum
 quique priora tenet vestigia quique secunda
 clunibus hirsutis et qui sua sidera reddit,

namque alii, quibus expletur cervixque caputque, 145
 vatibus ignoti priscis sine honore feruntur.
 Qua media est Helice, subiectum respice cancrum;
 at capiti suberunt gemini. qua posterior pes,
 horrentisque iubas et fulvum cerne leonem.
 hunc ubi contigerit Phoebi violentior axis, 150
 accensa in cancro iam tum geminabitur aestas.
 tunc lymphae tenues, tunc est tristissima tellus
 et densas laetus segetes bene condit arator.
 ne mihi tunc remis pulset vada caerulea puppis;
 dem potius ventis excusso vela rudente 155
 excipiamque sinu zephyris spirantibus auras.
 Est etiam aurigae facies, sine Atthide terra
 natus Erichthonius, qui primus sub iuga duxit
 quadrupedes, seu Myrtoas demersus in undas
 Myrtilos. hunc potius species in sidere reddit, 160
 sic nulli currus, sic ruptis maestus habenis
 perfidia Pelopis raptam gemit Hippodamiam.
 ipse ingens transversus abit laeva geminorum
 maiorisque ursae contra delabitur ora.
 numina praeterea secum trahit, una putatur 165
 nutrix esse Iovis, si vere Iuppiter infans
 ubera Cretaeae mulsit fidissima caprae,
 sidere quae claro gratum testatur alumnum.
 hanc Auriga umero totam gerit, at manus haedos
 ostendit, nautis inimicum sidus, ubi illos 170
 orbis ab oceano celsos rapit; haut semel haedi
 iactatam videre ratem nautasque paventis
 sparsaque per saevos morientum corpora fluctus.
 Aurigae pedibus trux adiacet ignea taurus,
 cornua fronte gerens et lucidus ore minaci. 175
 quamlibet ignarum caeli sua forma docebit,
 et caput et patulae naris et cornua tauri.
 fronte micant hyades. qua cornus flamma sinistri
 summa tenet, subit haec eadem vestigia dextra
 aurigae mediaque ligat compagine divos. 180
 Myrtilos exoritur summo cum fluctibus ore,
 totus cum tauro lucet; ruit oceano bos
 ante, super terras cum fulget Myrtilos ore.
 Iasides etiam caelum cum coniuge Cepheus
 ascendit totaque domo, quia Iuppiter auctor 185
 est generis: prodest maiestas saepe parentis.
 ipse brevem patulis manibus stat post Cynosuram
 diducto passu. quantum latus a pede dextro
 Cepheos extremam tangit Cynosurida caudam,
 tantundem ab laevo distat; minor utraque iungit 190
 regula Cepheos vestigia. balteus ambit
 qua latus, ad flexum sinuosi respicit anguis.
 Cassiepia virum residet sublimis ad ipsum,

clara, etiam pernox caelo cum luna refulsit,
 sed brevis et paucis decorata in sidere flammis. 195
 qualis ferratos subicit clavicula dentes,
 succutit et foribus praeducti vincula claustris,
 talis disposita est stellis. ipsa horrida vultu
 sic tendit palmas, ceu sit planctura relictam
 Andromedam, merita non iusta piacula matris. 200
 Nec procul Andromede, totam quam cernere posse
 obscura sub nocte licet, sic emicat ore,
 sic magnis umeris candet nitor. hanc media ab it
 ignea substricta lucet qua zonula palla.
 sed poenae facies remanet districtaque pandit 205
 brachia, ceu duri teneantur robore saxi.
 Andromedae capiti sonipes supereminet ales,
 vertice et Andromedae radiat quae stella, sub ipsa
 alvo fulget equi, tres arcos et latera aequis
 distinguunt spatii, capiti tristissima forma 210
 et cervix sine honore obscuro lumine sordet.
 spumanti mandit sed qua ferus ore lupata,
 et capite et longa cervice insignior exit
 stella nitens armis laterique simillima magno.
 nec totam ille tamen formam per singula reddit. 215
 primo praestat equum, medio rupta ordine membra
 destituunt visus, rudis inde adsurgit imago.
 Gorgonis hic proles. in Pierio Helicone,
 vertice cum summo nondum decurreret unda,
 Museos fontis dextri pedis ictibus hausit. 220
 inde liquor genitus nomen tenet Hippocrenes;
 fontes nomen habent. sed Pegasus aethere summo
 velocis agitat pennas et sidere gaudet.
 Inde subest aries, qui longe maxima currens
 orbe suo spatia ad finem non tardius ursa 225
 pervenit et quanto graviore Lycaonis arctos
 axem actu torquet, tanto perniciosior ille
 distantis cornu properat contingere metas.
 clara nec est illi facies nec sidera possunt,
 officiat si luna, sua virtute nitere. 230
 sed quaerendus erit zonae e regione micantis
 Andromedae; terit hic medii divortia mundi,
 ut chelae, candens ut balteus Orionis.
 Est etiam propiore deum cognoscere signo,
 deltoton si quis donum hoc spectabile Nili 235
 divitibus generatum undis in sede notabit.
 tris illi laterum ductus, aequata duorum
 sunt spatia, unius brevior, sed clarior igne.
 hunc aries iuxta. medium deltoton habebit
 inter lanigeri tergum et Cepheida maestam. 240
 Huc ultra gemini pisces, quorum alter in austrum
 tendit, Threicium boream petit alter et audit

stridentis auras, niveus quas procreat Haemus.
 non illis liber cursus, sed vincula cauda
 singula utrumque tenent uno coeuntia nodo. 245
 nodum stella premit. piscis, qui respicit auras
 Threicias, dextram Andromedae cernetur ad ulnam.
 Subter utrumque pedem devotae virginis ales
 Perseos effigies, servatae grata puellae.
 moles ipsa Çiri satis est testata parentem, 250
 tantus ubique micat, tantum occupat ab Iove caeli.
 dextra sublata solium prope Cassiepie
 sublimis fulget pedibus properare videtur
 et velle aligeris purum aethera findere plantis.
 Poplite sub laevo, tauri certissima signa, 255
 Pleiades suberunt brevis et locus occupat omnes,
 nec faciles cerni, nisi quod coeuntia plura
 sidera communem ostendunt ex omnibus ignem.
 septem traduntur numero, sed carpitur una,
 deficiente oculo distinguere corpora parva. 260
 nomina sed cunctis servavit fida vetustas:
 Electra Alcyoneque Celaenoque Meropeque
 Asteropeque et Taygete et Maia parente
 caelifero genitae, si vere sustinet Atlas
 regna Iovis superosque atque ipso pondere gaudet. 265
 lumine non multis Plias certaverit astris,
 praecipuo sed honore ostendit tempora bina,
 cum primum agricolam ventus *super immovet atri
 et cum surgit hiems, portu fugienda peritis.
 Quin etiam lyra Mercurio dilecta, deorum 270
 *plurimum acceperat prohs caelo nitet ante labore
 devictam effigiem planta erecta *quoque dextra
 tempora laeva premit torti subiecta draconis.
 summa genu subvorsa tenet, qua se lyra volvit.
 Contra spectat avem vel Phoebi quae fuit olim 275
 cygnus vel Ladae thalamis qui illapsus adulter
 furta Iovis falsa volucer sub imagine textit.
 inter defectum sidus cygnumque nitentem
 Mercurialis habet sedem Lyra. multa videbis
 stellarum vacua in cygno, multa ignea rursus 280
 aut medii fulgoris erunt. penna utraque laeta,
 dexterior iuxta regalem Cepheos ulnam,
 at laeva fugit instantem sibi Pegason ala.
 piscibus interlucet equi latus, ad caput eius,
 dextra manus latices qua fundit, aquarius exit. 285
 quo prior aegoceros semper properare videtur
 oceano mersus sopitas condere flammis.
 tum brevis occasus ortusque intercipit hora,
 cum sol ambierit metas gelidi capricorni.
 nam neque perficiet cursus et vota brevis lux, 290
 et cum terrores auget nox atra marinos,

multum clamatos frustra exspectaveris ortus.
 tunc rigor aut rapidus ponto tunc incubat auster;
 pigra ministeria, et nautis tremor alligat artus.
 sed rationem animi temeraria pectora solvunt, 295
 nulla dies oritur, quae iam vacua aequora cernat
 puppibus, et semper tumidis ratis innatat undis.
 in terra temptare undas iuvat, aspera sed cum
 adsultat lateri deprensae spuma carinae,
 tunc alii curvos prospectant litore portus 300
 inventasque alii terras pro munere narrant,
 interea exanimat pavidos instantis aquae mons.
 ast alii procul a terra iactantur in altum,
 munit eos breve lignum et fata instantia pellit,
 nam tantum a leto, quantum rate fluctibus, absunt. 305
 Belligeri Titan magnum cum contigit arcum
 ducentemque ferum sinuato spicula nervo,
 iam clausum ratione mare est, iam navita portu
 infestam noctem fugitat longasque tenebras.
 signum erit exoriens nobis tum nocte suprema 310
 scorpios, ille micat super freta caerulea cauda.
 insequitur gravis arcus et in lucem magis exit.
 tunc alto Cynosura redit, tunc totus in undas
 mergitur Orion, umeris et vertice Cepheus.
 Est etiam, incertum quo cornu missa sagitta, 315
 quam servat Iovis ales. habet miracula nulla,
 si caelum ascendit Iovis armiger. hic tamen arvo
 unguibus innocuis Phrygio rapuit Ganymeden
 et telo appositus custos, cum Iuppiter arsit
 in puero, luit excidio quem Troia furorem. 320
 Delphin inde brevis lucet iuxta capricornum
 paucis sideribus, tulit hic Atlantida Nymphen
 in thalamos, Neptune, tuos, miseratus amantem.
 Sidera, quae mundi pars celsior aethere volvit
 quaeque vident boream ventis adsueta serenis, 325
 diximus. hinc alius declivis ducitur ordo,
 sentit et insanos obscuris flatibus austros.
 Primus in obliquum rapitur sub pectore tauri
 Orion. non ulla magis vicina notabit
 stella virum, sparsae quam toto corpore flammae; 330
 tale caput, magnisque umeris sic balteus ardet,
 sic vagina ensis, pernici sic pede lucet.
 talis ei custos aderit canis ore timendo.
 ore vomit flammam, membris contemptior ignis.
 Sirion hunc Grai proprio sub nomine dicunt. 335
 cum tetigit solis radios, accenditur aestas,
 discernitque ortu longe sata, vivida firmat,
 at quibus adfectae frondes aut languida radix,
 exanimat. nullo gaudet maiusve minusve
 agricola et sidus primo speculatur ab ortu. 340

Auritum leporem sequitur canis et fugit ille,
 sic utrumque oritur, sic occidit in freta sidus.
 tu parvum leporem rimare sub Orione.
 At qua cauda canis languenti desinit astro,
 fulgent Argoae stellis aplustria puppis, 345
 puppe etenim trahitur, non recto libera cursu,
 ut cum decurrens inhihet iam navita remos
 aversamque ratem votis damnatus ad oram
 perligat, optatam cupiens contingere terram.
 sed quia pars violata fuit, coeuntia saxa 350
 numine Iunonis tutus cum fugit Iason,
 haec micat in caelo, lateri non amplior auctus,
 quam surgit malus; qua debet reddere proram,
 intercepta perit nulla sub imagine forma;
 puppis demisso tantum stat lucida clavo. 355
 Haud procul expositam sequitur Nereia pristis
 Andromedam. media est Solis via, cum tamen illa
 terretur monstro pelagi gaudetque sub axe
 diverso posita et boreae vicina legenti.
 auster pristin agit. duo sidera perlegit unum, 360
 namque aries supra pristin piscesque feruntur.
 belua sed ponti non multum praeterit amnem,
 amnem, qui Phaethonta suas deflevit ad undas,
 postquam patris equos non aequo pondere rexit,
 vulnere reddentem flammam Iovis; hunc, nova silva, 365
 planxere ignotis maestae Phaethontides ulnis.
 Eridanus medius liquidis interiacet astris.
 huius pars undae laevum ferit Orionis
 lapsa pedem. procul ambobus qui piscibus unus
 vincula conecit, nodus cristam super ipsam 370
 aequoreae pristis radiat. sunt libera caelo
 sidera non ullam specie reddentia formam
 sub leporis latus aversam post denique puppim
 inter et Eridani flexus clavumque carinae.
 atque haec ipsa notast nullam praebere figuram, 375
 sunt etenim toto sparsi sine nomine mundo
 inter signa ignes, quibus etsi propria desit
 forma, per appositi noscuntur lumina signi.
 Est etiam a geminis diversus piscibus unus,
 qui borean fugitat, totus directus in austros, 380
 ventre sub aegoceri, pristin conversus ad imam.
 infimus hydrochoos sed qua vestigia figit,
 sunt aliae stellae; qua caudam belua flectit
 quaque caput piscis, media regione locatae
 nullum nomen habent nec causast nominis ulla, 385
 sic tenuis cunctis iam paene evanuit ardor.
 nec procul hinc dextra defundit aquarius undas
 atque imitata cadunt errantis signa liquoris.
 e quibus una magis sub cauda flamma relucet

squamigeræ pristis, pedibus subit altera signi 390
 fundentis latices. est et sine honore corona
 ante sagittiferi paullum pernicia crura.
 Scorpions erecta torquet qua spicula cauda,
 turibulum vicinum austris sacro igne videbis
 arcturum contra; sed quanto tardius ille 395
 oceanum occasu tangit, tanto magis artæ
 turibuli metæ. vix caelum suspicit et iam
 præcipiti tractu vastis dimittitur undis.
 multa dedit natura homini rata signa salutis
 venturamque notis cladem depellere suasit. 400
 inter certa licet numeres sub nocte cavenda
 turibulum, nam si sordebunt cetera cæli
 nubibus obductis, illo splendente, timeto,
 ne pacem pelagi solvat violentior auster.
 tunc mihi *siccentur substricto cornua velo 405
 et rigidi emittant flatum per inane rudentes.
 quod si depressæ turbavit linthea puppis
 incubuitque sinu laxo, vel mergitur undis
 prona ratis sorbetque inimicum Nereæ prora,
 vel si respexit servator Iuppiter, aegre 410
 ultima persolvunt iactati vota salutis;
 nec metus ante fugit, quam pars effulserit orbis,
 quæ boream cælum spectantibus indicet ortum.
 Sunt etiam flammis commissæ immania membra
 Centauri, capite atque hirsuto pectore et alvo 415
 subter candentis hominem reddentia chelas,
 inde per ingentis costas, per crura, per armos,
 nascitur intacta sonipes sub virgine. dextra
 seu prædam e silvis portat seu dona propinquæ
 placatura deos, cultor Iovis, admovet aræ, 420
 hic erit ille pius Chiron, iustissimus omnis
 inter nubigenas et magni doctor Achillis.
 hic umero medium scindens iter ætheris alti,
 si tenuem traxit nubem stellasque recondit,
 toto clarus equo venientis nuntiat euros. 425
 Nec procul hinc hydros trahitur, cui cauda superne
 Centaurum lucet, tractu subit ille leonem,
 pervenit ad cancrum capite et tria sidera tangit.
 huic primos tortus crater premit, ulterioris
 vocali rostro corvus forat. omnia lucent, 430
 et corvus pennis et parvo pondere crater
 et spatium triplicis formatus sideris hydros.
 Sub geminis procyon fulgenti lumine surgit.
 Hic cælo ornatus trahitur noctemque diemque;
 sors sua cuique data est; semel adsignata tuentur 435
 immoti loca nec longo mutantur in ævo.
 quinque aliae stellæ diversa lege feruntur
 et proprio motu mundo contraria volvunt

curricula exceduntque loco et vestigia mutant.
 haud equidem possis alio contingere signo, 440
 quae divis sedes. hinc atque hinc saepe videntur
 occasus ortusque. neque anfractus brevis illis,
 annosasque vias tardus vix perficit orbis.
 hoc opus arcanis si credam postmodo Musis,
 tempus et ipse labor, patiantur fata, docebit. 445
 Signorum partis, quorum est praedicta figura,
 annum expleturi praecidunt quattuor orbis.
 intervalla trium transversus colligat unus.
 nec par est illis spatium: duo namque feruntur
 inter se aequales; duo, quorum est maxima forma; 450
 et totidem rursus praedictis ante minores.
 hi semper distant, illos communia signa
 committunt. qua se tangunt, pars aequa rotarum
 dividitur, binos ut si qui desecet arcus.
 Dissimilis quintus liquida sub nocte videtur, 455
 sidera cum reddunt sinceros eminus ignis.
 lactis ei color, et mediis via lucet in umbris.
 Lacteus hic orbis nullo minor orbe rotatur.
 Celsior ad boream qui vergit circulus altos
 et peragit tractus vicinis haud procul ursis, 460
 per geminos currit medios, vestigia tangit
 aurigae plantamque terit Perseida laevam,
 transversae Andromedae latera utraque persecat actus
 et totam abs umero dextram; summa ungula pulsu
 acris equi ferit orbis iter. tunc candidus ora 465
 cygnus habet iuxta, cubito lucet super ipsum
 nixa genu facies et primis ignibus anguis.
 effugit at virgo; totus leo, totus in ipso
 cancer. ab adversis omnem secat ille leonem
 clunibus hirsutique iubam per pectoris exit, 470
 cancro fulgentes oculi, ceu regula currat
 per medios, sic divisi latera utraque tangunt.
 hunc octo in partis si quis diviserit orbem,
 quinque super terras semper fulgere notabit,
 abdi tres undis brevibusque latere sub umbris. 475
 hoc cancrum tetigit cum Titan orbe, timeto
 aestatem rapidam et solventis corpora morbos.
 tunc habet aeterni cursus fastigia summa
 erectoque polo brevius non adplicat umquam
 candentis currus. adverso nititur orbe, 480
 dum tangat metas; pronus devolvitur inde.
 Hic boreae propior, contrarius excipit austros;
 aegoceros metas hiemis glacialibus austris
 aestatisque tenet flagrantia sidera cancer.
 hoc medium sidus findit devexior orbis, 485
 fundentis latices genua implicat; illigat illum
 intorta pristis cauda; velocia crura

contingit leporis, canis alvum desecat imam.
 desecat et sacrae speciosa aplustria puppis
 Centaurique umeros et scorpion ultima cauda   490
 spicula torquentem; magnus micat arcus in illo.
 inde austro propior sol est aquilone relicto
 et gelidas hiemes hebetato lumine portat.
 huius tres caelo partes adsurgere cernes,
 quinque latent undis et longa nocte feruntur.   495
 Hos inter medius nullo minor orbis agetur,
 in quo cum Phoebus radiatos extulit ignes,
 dividit aequali spatio noctemque diemque.
 bis redit haec facies, librato sidere, mundo,
 cum ver fecundum surgit, cum deficit aestas.   500
 signa aries taurusque aequo tanguntur ab orbe,
 sed princeps aries totus fulgebit in illo,
 tauri armum subit et flexi duo sidera cruris.
 at medium Oriona secat spiramque priorem
 hydri et crateram levem corvique forantis   505
 ultima, deficiunt nigra qua sidera cauda.
 illic et chelas transverso lumine quaeres
 et celsi partem anguis et a medio ophiuchum
 nec procul inde aquilam, toto capite incubat ardens
 Pegasus et longae spatio cervicis inhaeret.   510
 hos orbis, quorum tractus et signa notamus,
 rectus per medios percurrens traicit axis.
 tres intervallis paribus sine fine rotantur
 nec mutare vias possunt nec iungere sulcos.
 quartus in obliquum tris unus colligat orbis,   515
 partibus extremis diversos implicat; unum
 inter utrumque secat medium desectus ab illo.
 non si Palladia doctus formaret ab arte,
 distantis orbis melius religasset ab uno.
 sed tribus idem ortus omni nascuntur ab aevo   520
 atque eadem occasus remanent certissima signa.
 Quartus ab oceano tantum vestigia mutat,
 obliquo currens spatio, quantum capricornus
 aestifero distat cancro, quam latus ad auras
 aetherias surgit, tam sacris mergitur undis.   525
 in sex signiferum si quis diviserit orbem
 aequalis partes, succumbet regula binis
 inferior signis spatii tantumque tenebit
 una, sui lateris quantum a tellure recedit;
 nec tamen humanos visus fugit ultimus orbis.   530
 haec via solis erit bis senis lucida signis.
 nobilis hic aries aurato vellere, quondam
 qui tulit in Tauros Phrixum, qui prodidit Hellen,
 quem propter fabricata ratis, quem perfida Colchis
 sopito vigile incesto donavit amori.   535
 corniger hic taurus, cuius decepta figura

Europe, thalamis et virginitate relicta,
 per freta sublimis tergo mendacia sensit
 litora, Cretaeo partus enixa marito.
 sunt gemini, quos nulla dies sub Tartara misit;   540
 sed caelo semper, nautis laetissima signa,
 Ledaeos statuit iuvenis pater ipse deorum.
 te quoque, fecundam meteret cum comminus hydram
 Alcides ausum morsu contingere *bello
 sidere donavit, cancer, Saturnia Iuno,   545
 numquam oblita sui, numquam secunda noverca.
 hinc Nemeaeus erit iuxta leo; tunc pia virgo;
 scorprios hinc duplo quam cetera possidet orbe
 sidera, per chelas geminato lumine fulgens,
 quem mihi diva cavet dicto prius Orione.   550
 inde sagittifero tentus curvabitur arcus,
 qui solitus Musas venerari supplice plausu
 acceptus caelo Phoebis ardet in armis.
 cochlidis inventor, cuius Titania flatu
 proelia commisit divorum laetior aetas   555
 bellantem comitata Iovem, pietatis honorem,
 ut fuerat geminus forma, sic sidere, cepit.
 hic, Auguste, tuum genitalem corpore numen
 attonitas inter gentis patriamque paventem
 in caelum tulit et maternis reddidit astris.   560
 proximus infestas, olim quas fugerat, undas
 Deucalion parvam defundens indicat urnam.
 annua concludunt Syriae duo numina piscis
 tempora; tunc iterum praedictus nascitur ordo
 lanigeri et tauri, geminorum, postea cancri,   565
 tunc leo, tunc virgo, tunc scorprios, arcitenensque
 et gelidus capricornus et imbrifer et duo pisces.
 huius quantum altas demergitur orbis in undas
 oceani, tantum liquidum super aera lucet.
 nullaque nox bis terna minus caelo trahit astra,   570
 nullaque maior erit, quam quanto tempore in auras
 orbis perfecti divisus tollitur arcus.
 Saepe velis quantum superet cognoscere noctis,
 et spe venturae solari pectora lucis.
 prima tibi nota solis erit, quo sidere currat,   575
 semper enim signo Phoebus radiabit in uno.
 cetera tunc propriis ardentia suspice flammis,
 quod cadat aut surgat summove feratur in orbe,
 quantoque exilient spatio, cum caerulea linquent;
 namque aliis pernix saltus, maiore trahuntur   580
 mole alia, oceanum tardo linquentia passu.
 quod si nube cava solis via forte latebit,
 occulet aut signum conscendens vertice caelum
 altus Athos vel Cyllene vel candidus Haemus,
 Gargaron aut Ide superisve agitatus Olympus,   585

tunc dextra laevaue simul redeuntia signis
sidera si noris, numquam te tempora noctis
effugient, numquam veniens Tithonius ortus.
Cum primum cancrum Tethys emittit in auras,
excipit oceanus Minoaeserta coronae 590
occidit et dorso piscis caudaque priore,
mergitur in totos umeros ophiuchus et anguis
ultima cauda micat, tortus habet illa timendos.
nec multo arctophylax hunc longe subiacet astro,
lumine qui primo cum scorpius occidit undis 595
occulitur pedibus; durat tamen arduus ore,
dum rigidum aegoceri signum freta lucida terret.
siderea vix tum satiatu luce bootes
in terras abit et noctis plus parte relinquit.
at contra nullo defectus lumine totus 600
Orion umeris splendebit magnaue divi
vagina et claro caelatus balteus igni.
cornua et Eridanus liquido feret utraque caelo.
At cum prima iuba radiarit flamma leonis,
quicquid parte micat caelo, hoc nascente sub undas 605
omne abit atque feri venientis defugit ora.
tota Iovis mersa est pennis stellantibus ales,
quique genu posito defessus conditur undis
crure tenus; redit in caelum vasti caput hydri
et pernix lepus et procyon et Sirius ipse 610
totiusque canis rabidi vestigia prima.
Accipe quae vitent exorsae virginis ora:
delphinus notis iam tum deflexerit undis
et lyra dulce sonans et flammis cincta sagitta
et niveus cygnus properarit tangere fluctus, 615
utraque penna volans caudam vix lucet ad ipsam,
nigrescitque Padus, terrae qui proximus amnis.
tum caput abscondet sonipes, tum tota latebit
cervix, at contra sublimior hydra feretur
cratera tenus et surgent aplustria puppis 620
Argoae totusque canis; sed cum pia virgo
nascitur, illa ratis media plus arbore lucet.
Surgentis etiam chelas sua signa notabunt:
exilit oceano nunc toto crine bootes,
quem claro veniens arcturus nuntiat ore, 625
celsaque puppis habet, cauda minus attamen hydra,
nixa genu species flexo rediit ardua crure,
partibus haud aliis; nocte eluctata suprema
bis solet illa una caelo se ostendere nocte,
nam si Phoebeos currus, dum longa venit nox, 630
occasu sequitur, rursus fugit oceanum ortu
crure simul chelis fulgens. cum scorpius exit,
iam totis radiat membris miserabile sidus;
at cum tantum abiit, quantum lyra surgit ab undis,

arcus ipsa suo caelo referetur imago. 635
 imperfecta redit caelo tum tota corona
 et Chiron pius ad caudam cognoscitur imam.
 Pegasus abscondit toto tunc pectore pennas
 nec lucet cauda praemersus pectore cygnus.
 abdit et Andromede vultus et maxima pristis 640
 occasu insequitur metuentis virginis ora,
 crista super caelo fulget. caput abditur ipse
 regalis Cepheus alias intactus ab undis.
 Scorpios exoriens, cum clarus fugerit amnis,
 scorpios Oriona fugat, pavet ille sequentem. 645
 sis vati placata, precor, Latonia virgo;
 non ego, non primus, veteres cecinere poetae,
 virginis intactas quondam contingere vestes
 ausum hominem divae sacrum temerasse pudorem.
 devotus poenae tunc impius ille futurae 650
 nudabatque feris angusto stipite silvas
 pacatamque Chion dono dabat Oenopioni.
 haud patiens sed enim Phoebi germana repente
 numinis ultorem media tellure revulsa
 scorpion ingenti maiorem contulit hostem. 655
 parcite, mortales, numquam levis ira deorum.
 horret vulnus adhuc et spicula tincta veneno
 flebilis Orion et quamquam parte relict
 caeli *paene fugit, tamen altis mergitur undis,
 scorpios ardenti cum pectore contigit ortus. 660
 nil super Andromedae, nil pristis luce fruatur.
 in caput atque umeros rapit orbis Cassiepiam,
 declivemque trahunt aeterni pondera mundi
 corruptaque cadit forma, certaverat olim
 qua senis aequorei natis, cum litore Canchli 665
 Doridos et Panopes spectasset stulta choreas.
 illa abit oceano, totius sarta coronae
 in caelum redeunt, totum se liberat hydrus.
 cruribus exspectat Chiron, obscurior arcu,
 corpore iam toto vasto sub vertice clarus. 670
 tum fera, quam dextra portat Centaurus, in auras
 exilit et claris aperitur flexibus anguis;
 innixumque genu laeva minus aequora relinquunt.
 At cum prima subit facies remeabilis arcus,
 iam sicca oceano Chiron pernicia crura 675
 expulit et celsis ophiuchus fulget in astris.
 nil trahit obscurum serpens et trunca recepta
 desinit esse manu membris deformis imago.
 iam lyra cum superis et cygni dextera penna,
 radit tellurem rediens cum sidere Cepheus. 680
 tum canis abscondit totius corporis ignis
 et latet Orion et semper tutus in undis
 est lepus Argoaeque ratis, qua flexile signum

in puppim formatur, adhuc aplustria lucent.
 mergitur et Perseus et caprae nobile lumen. 685
 Aurigam totum abscondit veniens capricornus
 atque omnem ornatum venerandae numine puppis.
 tum procyon obscurus abit; redit armiger uncis
 unguibus, ante omnis gratus tibi, Iuppiter, ales.
 omnibus et stellis cygnus redit et leve telum 690
 et parvus delphinus et apta altaria sacris.
 Geminus exsurgit Minoia nota corona.
 Hydrochoos caelum scandens simul evocat ore
 et cervice tenus fidentem Pegason alis.
 aversum Chirona trahit nox atra sub undas, 695
 oceanus caudam tinguat, nondum capit ora,
 non vastos umeros, non pectora tristia setis.
 hydram plus mediam condit, pars tertia lucet.
 Hanc pisces abdunt orti totumque biformem.
 cum geminos pisces aquilonis provocat aura, 700
 ille etiam surgit, qui tristis respicit austros;
 piscibus ille simul surgit, sed liberat ortus,
 cum pernix aries in caelum cornua tollit.
 pisces educunt Cepheida; laetior illa
 Nereidas pontumque fugit caeloque refertur. 705
 Ortus lanigeri properabunt condere sacrum
 turibulum; patrio fulgebit in aethere Perseus.
 Persea cum pennae reddunt, iam Plias ab undis
 effugit et dextro tauri cognoscitur armo.
 fixus ut in curru trahitur sine curribus ullis 710
 Myrtilos. haut totum cernes, non integer ipse
 in caelum redit, at pars dextera mergitur undis;
 vertice lucebit, teneros manus efferet haedos.
 laeva Iovis nutrix umero radiabit in ipso,
 proxima telluri nascetur planta sinistra. 715
 cetera cum geminis perfecto sidere surgent.
 Tauro pistricis pariter cristaeque refulgent
 caudaque; vicinum terris iam cerne booten.
 et cum se genibus demisit pars ophiuchi, 720
 signum erit, oceano geminos remeare relicto.
 totaque iam pristis lucebunt squamea terga;
 Eridani et primos deprendat navita fontes,
 caelum conspiciens, dum claro se movet ortu
 Orion; habet ille notas, quae tempora noctis
 significant, ventosve truces fidamve quietem. 725